

PROBLEMA NR. 1— ACTUALITATEA

NOTE DESPRE TEATRUL ȘI DRAMATURGIA DIN R.S.S. MOLDOVENEASCĂ

Profitind de vizita dramaturgului sovietic Gheorghe Malarciuk în țara noastră, redacția i-a solicitat articolul de față despre dramaturgia din R. S. S. Moldovenească.

Nu prea mulți ani în urmă, tabloul vieții teatrale din R. S. S. Moldovenească ni se arăta mai mult decât modest: două-trei titluri de piese originale și tot atâția autori se perindau din afișele stagiunilor în cronicile ziarelor și în rapoartele de sfârșit de an, situându-se apoi în paginile revistelor literare sau în antologii impozante mai mult ca execuție poligrafică.

Deși teatrele țineau ușile larg deschise și îndemnul insistente ale forurilor cointerestate răsunau în adunări mari și mici, piese se scriau puține, iar din ele și mai puține se mențineau pe afișe. Pricinile acestei „secete” vor fi fost multe și diferite. În primul rând cred că era vorba de tradiționalul conservatorism al scriitorilor, de o renegare tacită a procesului de conlucrare „autor-teatru”. În același timp, și posibilitățile de realizare a spectacolelor erau limitate. Apariția Teatrului pentru copii și tineret „Luceafărul”, precum și a trupei moldovenești de la Teatrul „V. Alecsandri” din Bălți, alături de Teatrul muzical-dramatic „A. S. Pușkin” din Chișinău, a lărgit sfera preocupărilor și preferințelor artistice atât ale scriitorilor cât și ale spectatorilor. Tinerele colective teatrale au demonstrat de la bun început o școală profesională însoțită cu temeinicie, orientări îndrăznețe spre un repertoriu variat, de acută actualitate. La „Luceafărul”, alături de *A douăsprezecea noapte* de Shakespeare, *Baia* de Maiakovski, *Celebrul 702* de Al. Mirodan, se înscriu *Las' că-i bine* de Ana Lupan și *Copiii și merele* de C. Condrea. Ultimului spectacol i-a revenit un frumos succes, ținând afișul mai mulți ani la rind. Dezbateră discretă a unor probleme de etică — relațiile părinți-copii, critica asupra filistinismului și a ipocriziei — a reținut atenția marelui public, piesa fiind pusă și pe scenele altor teatre din țară.

Neobosite și adeseori încununate de succes sînt căutările primei noastre scene „A. S. Pușkin”. Spectatorii din mai multe republici și centre mari culturale (Moscova, Lenin-grad, Riga) au salutat cu căldură spectacolele clasice *Regele Lear* de Shakespeare. *Opera de trei parale* și *Șvejk în al doilea război mondial* de Brecht, *Ovidiu* de Alecsandri. Socot însă că un mare merit al acestui teatru cu vechi tradiții constă în menținerea și fecunditatea relațiilor cu autorii localnici. Sînt cunoscute riscurile unei colaborări facile, pripite, pe baza unui manuscris care numai cu aproximație ar putea fi numit piesă. Dar colectivul Teatrului „A. S. Pușkin”, dirijat de talentatul prim-regizor și actor Valeriu Cupcea și de artistul poporului Victor Gherlac, muncește — acesta mi se pare cuvințul potrivit — salahoric pentru a putea scoate din munți de minereu inform, și uneori îndoielnic, bulgărul de artă veritabilă.

Pe această scenă s-au jucat cele mai multe din piesele noastre originale, semnate de Corneanu, Portnoi, Ana Lupan, Vidrașcu, Dimitriu, Marinat, precum și — îndrăznesc să notez aceasta — trei piese semnate de autorul acestor rînduri.

Nu toate spectacolele au avut viață lungă. Teatrul a știut însă să suporte cu bărbăție consecințele eșecurilor, rămînînd același sfetnic bun și primitor pentru oricine se încumetă a face dramaturgie. Dar din mult se alege puținul rezistent la încercările vremii. Și acest puțin înseamnă un real îndemn pentru noi și adînci probe de sondaj artistic.

De mulți ani se menține în repertoriu, alături de cele mai reușite spectacole, *Casa mare* de Ion Druță. Jucată cu succes și pe multe alte scene din țară, această piesă, reprezentativă pentru tînăra dramaturgie sovietică moldovenească, pledează pentru libertatea sentimentelor profund umane, pentru curățenia spirituală a omului, pentru demnitatea inviolabilă și netrecătoare în împrejurări dificile ale vieții. Prin mesajul ei cîștit și clar, piesa rămîne și astăzi actuală.

Printre succesele Teatrului „A. S. Pușkin” se înscrie și unul din recentele spectacole — *Eminescu* de Mircea Ștefănescu, în rolul titular Valeriu Cupcea, care a semnat și regia. Și, pentru a încheia această fugară trecere în revistă, aș aminti succesul reputat de teatrul din Bălți cu *Năpasta* de Caragiale.

Dacă regia face încă eforturi de a se statornici, de a-și reinnoi rîndurile, problema actorilor ni se pare mai favorizată de împrejurări. Cîteva talente, foarte diferite ca posibilități artistice, ne tîin în așteptarea unor apropiate satisfacții estetice. Eugeniu Ureche, Chiril Știrbu, Mefodie Apostolov, Constantin Constantinov, Ecaterina Cazimirova și Constanța Tîrtău de la Teatrul „A. S. Pușkin” ar forma oricînd un ansamblu actoricesc în stare să răspundă tuturor exigențelor. Ion Ungureanu, Ion Scură, Dumitru Caracioban, Ecaterina Malcoci, Nina Vodă de la „Lucaefărul”, Mihai Volontir de la „V. Alecsandri” sînt bine cunoscuți nu numai de pe scenele teatrelor, ci și din peliculele realizate la „Moldova-Film”.

O revelație pentru publicul amator de teatru a fost apariția recentă a lui Dumitru Fusu într-un spectacol shakespearean pus în scenă cu multă finețe de cunoscuta regizoare N. Aronțkaia.

Deși tînăr, făcînd parte din trupa „Lucaefărului”, D. Fusu a dovedit o matură pătrundere a textului marelui dramaturg, dezvăluindu-și posibilități nebănuite și culegînd aprecieri entuziaste de pretutindenii.

Activitatea multiplă — ca preocupări și căutări de noi modalități artistice — a teatrelor noastre influențează direct munca autorilor dramatici din republică. Tot mai mulți și mai mulți scriitori se angajează în dialogul viu, fierbinte, cu miile de spectatori din sălile de teatru. Dar procesul acesta de influențare reciprocă cere scriitorului abordarea problemelor de imediată actualitate, discutarea „la rampă” a fenomenelor din viață, o analiză justă și pătrunzătoare. De la piesă la piesă, ca și de la spectacol la spectacol, se răstoarnă vechi rezolvări și moduri de exprimare și se încearcă altele noi, pe măsura noilor exigențe. Organizarea, în cadrul Uniunii Scriitorilor din R. S. S. Moldovenească, în ianuarie curent, a secției de dramaturgie și scenarii, ilustrează noua stare de lucruri și răspunde unui imperativ al zilei de azi. Noile concursuri de piese și scenarii vor aduce fără îndoială pe scenele teatrelor noastre interesante opere dramatice, care vor reflecta marile și adîncile prefaceri din sînul societății sovietice.